In Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is voor de overheid geen hoofdrol

Johan Wempe

Frits Kremer betreurt in ***Waterstof*** #4 dat Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen voor politici een ?kletsdossier? is. MVO is met consultants, congressen en gespecialiseerde organisaties een industrie op zich geworden, maar bedrijven zijn nog steeds niet wettelijk verplicht een maatschappelijk jaarverslag te overleggen. De schade aan ecosystemen gaat onverminderd door. Hoog tijd dus dat progressieve partijen van MVO een kernpunt maken.

Frits Kremer poneert prikkelende stellingen. Hij loopt over van ideeën en ergert zich aan het trage tempo waar veranderingen nou eenmaal mee gepaard gaan. Zeker wanneer je dat afzet tegen de ernst van de maatschappelijke vraagstukken waar we voor staan. Ik beperk me in mijn reactie maar even tot de tien maatschappelijke vraagstukken van de MVO-agenda die MVO Nederland heeft opgesteld: klimaatverandering, armoedebestrijding, biodiversiteit, concurrentiekracht, arbeidsparticipatie, mensenrechten, kwaliteit van de arbeid, gezond leven, duurzame landbouw en leefbaarheid.

In de visie van MVO Nederland moet onze samenleving de komende jaren grote stappen zetten om wezenlijke veranderingen op genoemde gebieden tot stand te brengen. Het is duidelijk dat de overheid dat niet alleen kan. Sterker nog: echte veranderingen kunnen alleen gerealiseerd worden wanneer het bedrijfsleven en het maatschappelijk veld de handen in elkaar slaan. De rol van de overheid ten aanzien van genoemde complexe vraagstukken is aan het veranderen. Het is goed om na te denken wat die rol is en hoe deze het beste ontwikkeld kan worden.

Neem het voorbeeld van overgewicht. Een vraagstuk dat MVO Nederland rekent tot het thema gezond leven. Ik weet dat dit onderwerp Frits Kremer zeer ter harte gaat. Het gaat hier om een vraagstuk dat bij veel bedrijven op het bordje ligt. Van de voedingsmiddelenindustrie, de bedrijven die producten op de markt brengen waardoor we minder bewegen (auto?s, computers, etc.), tot de bedrijven die hun werknemers steeds minder laten bewegen. Uiteraard kan de overheid hier sturen.

Bijvoorbeeld door het heffen van belasting op calorieën. De kern van het vraagstuk betreft echter de levensstijl die we er met z?n allen op na houden. Technische oplossingen, bijvoorbeeld door het op de markt brengen van caloriearme producten, werken voor dit vraagstuk gewoon niet. Ook kan weinig worden verwacht van een calorie-tax. Bewustwording is cruciaal. Daar moeten alle betrokken partijen hun steentje aan bijdragen. Voor de andere vraagstukken van de MVO-agenda gelden vergelijkbare overwegingen. Het gaat om grote maatschappelijke vraagstukken die niet alleen door de overheid opgelost kunnen worden, maar vragen om gezamenlijke actie van een veelheid van partijen.

Frits Kremer rakelt hierbij de discussie op over de vraag of de overheid MVO door wetten en regels zou moeten sturen. Eerlijkheidshalve vind ik dit een non-discussie. Deze stellingname suggereert dat MVO een vrijblijvende zaak zou zijn. Iets wat bedrijven kunnen oppakken dan wel terzijde kunnen schuiven. Het suggereert ook dat waar bedrijven hun maatschappelijke verantwoordelijkheid oppakken, de overheid met de handen over elkaar zit toe te kijken. Beide impliciete suggesties zijn volgens mij onjuist. Wanneer je de genoemde maatschappelijke vraagstukken goed analyseert, zie je dat heel veel al via wetten en regels gereguleerd is. En dat is maar goed ook. Dankzij wetten en regelgeving is een minimumniveau gedefinieerd. De vraag is of je meer moet regelen dan dat. Wat is de beste manier om zaken op te pakken en om een beter maatschappelijk resultaat te bereiken? Dat verschilt per vraagstuk. Soms is het wenselijk om gebruik te maken van wetten en regels. Soms kan beter vertrouwd worden op de inzet van bedrijven en het maatschappelijke veld. Het nadeel van wetten en regels is dat deze bedrijven en maatschappelijke organisaties niet stimuleren om de eigen mogelijkheden optimaal in te zetten. Waar een beroep op de eigen inzet werkt kan daarom beter daarop vertrouwd worden.

Er is nog een ander argument waardoor het voor de samenleving aantrekkelijk is om bij de oplossing van maatschappelijke vraagstukken mede op bedrijven te vertrouwen. Bedrijven zijn gericht op efficiency en sturing vanuit de vraag. Immers, wat via de weg van ondernemingen georganiseerd wordt, moet uiteindelijk door de markt worden gewaardeerd. Dat bij de oplossing van maatschappelijke vraagstukken op ondernemingen vertrouwd wordt, wil echter niet zeggen dat de inzet van de bedrijven vrijblijvend is. Bij MVO gaat het er uiteindelijk om dat bedrijven een gevoeligheid ontwikkelen voor de vragen die in de samenleving leven en die mede op het bordje van die onderneming liggen. Neem opnieuw het voorbeeld van overgewicht. Ten gevolge van films als ***Super Size Me*** komt het vraagstuk, dat toch primair een vraagstuk is voor de consument zelf (?ieder pondje

komt door het mondje?) op een harde manier ook bij ondernemingen te liggen. Je ziet nu dat bedrijven zoeken naar manieren om hieraan bij te dragen. Dat begint bij meer beweging voor de werknemers op het werk en kan zich uitstrekken tot aandacht voor beweging en gezond eten voor de consument.

Dat ondernemingen inspelen op maatschappelijke vraagstukken wil nog niet zeggen dat er geen rol voor de overheid is weggelegd. Het is alleen een andere rol dan die van het uitvaardigen van wetten en regels. Waar sprake is van MVO is de overheid een van de stakeholders van ondernemingen. De overheid zou hier een voorbeeldrol kunnen spelen, bijvoorbeeld bij het eigen personeelsbeleid of het inkoopbeleid. Naast het uitvaardigen van regels en wetten kan de overheid ook op een andere manier haar invloed aanwenden. Ze kan namelijk een stimulerende rol spelen in het MVO-debat. Tenslotte heeft de overheid mogelijk een rol bij het betrekken van de maatschappelijk zwakke partijen bij het proces, waar deze stakeholder van ondernemingen zijn. Het is goed om na te blijven denken over de rol van de overheid ten aanzien van de MVO-vraagstukken. Ik hoop dat het discussiestuk van Frits Kremer hiertoe bijdraagt.

Johan Wempe is directeur van MVO Nederland.